

Briselē, 2026. gada 11. martā
(OR. en)

7240/26

EF 66
ECOFIN 329
FSC 6
ESMA
ESRB
ECB
EIOPA
SRB
EBA

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs: Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore *Martine DEPREZ*

Saņēmējs: Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretāre *Thérèse BLANCHET*

Temats: KOMISIJAS ZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM
par sagatavotību ES finanšu nozarē

Briselē, 10.3.2026.
COM(2026) 119 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

par sagatavotību ES finanšu nozarē

1. Ievads

Eiropas Savienība saskaras ar pieaugošiem riskiem un nepieredzētiem apdraudējumiem daudzās nozarēs. Šie riski ietver gan paaugstinātu nenoteiktību, ģeopolitisko spriedzi un konfliktus, kibernetikas un informācijas manipulācijas riskus, gan klimata pārmaiņas un pieaugošus dabas radītu apdraudējumu riskus. Lai uzlabotu ES spēju paredzēt un novērst šos apdraudējumus un reaģēt uz tiem, Komisija un Eiropas Ārējās darbības dienests (EĀDD) 2025. gada 26. martā kopīgi nāca klajā ar sagatavotības savienības stratēģiju¹. ES finanšu nozarei ir būtiska nozīme svarīgu sabiedrības funkciju saglabāšanā jebkuros apstākļos. Tāpēc sagatavotības savienības stratēģijas ietvaros un īstenojot kopīgā paziņojuma pielikumā minēto 25. darbību, Komisija veic visaptverošu novērtējumu par sagatavotības līmeni finanšu nozarē. It īpaši tā novērtē nozares spēju jebkuros apstākļos turpināt pildīt savas kritiski svarīgās funkcijas, piemēram, veikt maksājumus un finansēt ekonomiku.

ES finanšu pakalpojumu tiesību aktu pamatā ir stabilas piesardzības, uzmanības, noturības un prognozēšanas tradīcijas. Mērķi ir skaidri: saglabāt finanšu stabilitāti, grūtībās nonākušu finanšu iestāžu pienācīgu neregulējumu, krīzes pārvaldību un noguldījumu apdrošināšanu, ieguldītāju aizsardzību un tirgus integritāti. ES pabeidza savu prudenciālo noteikumu un banku uzraudzības struktūras visaptverošu pārskatīšanu pēc lielās finanšu krīzes, kas sākās 2007. gadā. Šīs reformas ir stiprinājušas ES finanšu iestādes, tās kapitāla tirgus un finanšu tirgus infrastruktūras nodrošinātājus.

Pašlaik ES finanšu nozare ir sasniegusi augstu noturības līmeni, konsolidējot trīs pīlārus: i) uz risku balstītu kapitālu bankām un finanšu iestādēm, ii) pārvaldības un pārredzamības prasības un iii) uzraudzības sadarbības mehānismus starp dalībvalstīm un nozarēm. ES ir ieviesusi politiku un principus, saskaņā ar kuriem operacionālā riska pārvaldības satvaros, darbības nepārtrauktības un ārkārtas rīcības plānos tiek pastāvīgi novērtēti ekstremālu notikumu riski.

ES satvaru pēdējos gados ir pārbaudījušas vairākas krīzes, piemēram, Covid-19 pandēmija, Krievijas agresija pret Ukrainu, ASV reģionālo banku krīze un *Credit Suisse* krīze 2023. gadā, elektroenerģijas padeves pārrāvumi, kibernetikas un hibrīdincidenti. Saskaroties ar šīm krīzēm, ES finanšu sektors ir apliecinājis stabilitāti un noturību. Iestādes ES un valstu līmenī ir rīkojušās ātri un efektīvi.

Kopumā sagatavotība nav statiska; tas ir dinamisks, uz nākotni vērsts stāvoklis. Tam ir vajadzīgs nepārtraukts plānošanas, apmācības, aprīkošanas, testēšanas, izvērtēšanas un uzlabošanas cikls. Ir jākoncentrējas uz gatavību novērst visus apdraudējumus, paredzot riskus, attīstot spējas, koordinējot darbības starp nozarēm (valdību, privāto un publisko sektoru) un mācoties no pagātnes notikumiem, lai veidotu noturīgas kopienas, kas krīzes gadījumā var novērst krīzes sekas, aizsargāt pret tām un palīdzēt atgūties no tām. Tas vienlīdz attiecas uz finanšu nozari.

Šajā ziņojumā ir sniegts pārskats par ES finanšu nozares pašreizējo sagatavotības stāvokli, pamatojoties uz nepārtrauktām diskusijām ar Eiropas Centrālo banku, Eiropas uzraudzības

¹ Komisija un EĀDD nāca klajā ar [kopīgu paziņojumu](#) par [sagatavotības savienības stratēģiju](#).

iestādēm, Eiropas Sistēmisko risku kolēģiju, Vienotā noregulējuma valdi, dalībvalstīm un finanšu pakalpojumu nozari.

2. Sagatavotība ES vienotajā tirgū

ES līmenī sagatavotība finanšu nozarē dažu pēdējo gadu laikā ir uzlabojusies, izmantojot likumdošanas pasākumus un izveidojot pārvaldības struktūras ES līmenī, kas atspoguļo ES finanšu nozares pārrobežu raksturu. Pārvaldības pamatā ir divi pīlāri: ES regulējums un ES iestādes. Šo struktūru papildina virkne pasākumu, kas veikti eurozonas, reģionālā (iesaistot vairākas dalībvalstis) un dalībvalstu līmenī.

2.1 ES tiesību akti, kas reglamentē finanšu nozari

Finanšu nozari reglamentē gan nozarei specifiski, gan transversāli tiesību akti.

Nozarei specifiski tiesību akti

Nozarei specifiski tiesību akti ietver Kapitāla prasību direktīvu un regulu (KPD/KPR)², direktīvu “Maksātspēja II”³, Finanšu instrumentu tirgu direktīvu II (FITD II)⁴, Regulu par Eiropas tirgus infrastruktūru (ETIR)⁵ un Centrālo vērtspapīru depozitāriju regulu (CVDR)⁶. Ar šiem tiesību aktiem tika ieviestas prudenciālās prasības, lai nodrošinātu finanšu iestāžu, finanšu infrastruktūras un finanšu sistēmas noturību, stabilitāti un pareizu darbību.

Attiecībā uz sagatavotību vairākos nozarei specifiskos tiesību aktos ir noteiktas prasības, kas reglamentē operacionālā riska pārvaldību, darbības noturību, IKT noturību, darbības nepārtrauktību un krīžu pārvarēšanu. Piemēram, banku nozarē KPR/KPD, Banku atvēršanas un noregulējuma direktīva (BAND)⁷, Vienotā noregulējuma mehānisma regula (VNMR)⁸ un

² Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2013/36/ES (2013. gada 26. jūnijs) par piekļuvi kredītiestāžu darbībai un kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību prudenciālo uzraudzību, ar ko groza Direktīvu 2002/87/EK un atceļ Direktīvas 2006/48/EK un 2006/49/EK (KPD);

Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 575/2013 (2013. gada 26. jūnijs) par prudenciālajām prasībām attiecībā uz kredītiestādēm, un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 648/2012 (KPR).

³ Konsolidēts teksts: Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/138/EK (2009. gada 25. novembris) par uzņēmējdarbības uzsākšanu un veikšanu apdrošināšanas un pārapdrošināšanas jomā (Maksātspēja II).

⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/65/ES (2014. gada 15. maijs) par finanšu instrumentu tirgiem un ar ko groza Direktīvu 2002/92/ES un Direktīvu 2011/61/ES (FITD II).

⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 648/2012 (2012. gada 4. jūlijs) par ārpusbiržas atvasinātajiem instrumentiem, centrālajiem darījumu partneriem un darījumu reģistriem (ETIR).

⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 909/2014 (2014. gada 23. jūlijs) par vērtspapīru norēķinu uzlabošanu Eiropas Savienībā, centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem un grozījumiem Direktīvās 98/26/EK un 2014/65/ES un Regulā (ES) Nr. 236/2012.

⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/59/ES (2014. gada 15. maijs), ar ko izveido kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību atvēršanas un noregulējuma režīmu, un groza Padomes Direktīvu 82/891/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2001/24/EK, 2002/47/EK, 2004/25/EK, 2005/56/EK, 2007/36/EK, 2011/35/ES, 2012/30/ES un 2013/36/ES, un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1093/2010 un (ES) Nr. 648/2012 (BAND).

⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 806/2014 (2014. gada 15. jūlijs), ar ko izveido vienādu noteikumu un vienotu procedūru kredītiestāžu un noteiktu ieguldījumu brokeru sabiedrību noregulējumam, izmantojot vienotu noregulējuma mehānismu un vienotu noregulējuma fondu, un groza Regulu (ES) Nr. 1093/2010 (VNMR).

Noguldījumu garantiju sistēmu direktīva (NGSD)⁹ nodrošina, ka bankas spēj izturēt daudzus dažādus iespējamus riskus, ieskaitot ekstremālus notikumus. Tiek sagaidīts, ka bankas īsteno stabilas pārvaldības un riska pārvaldības sistēmas, tajā skaitā uzlabotus darbības nepārtrauktības, komunikācijas un atveseļošanas plānus, lai efektīvi novērstu dažāda veida riskus. Riska scenārijos izmantojamo pasākumu – gan piesardzības, gan reaģēšanas pasākumu – svarīga iezīme ir īpašas *ex ante* prasības bankām, piemēram, atveseļošanas plāni un noregulējuma plāni, kā noteikts VNMR un BAND.

Papildus bankām, apdrošināšanas sabiedrībām, kuras tiek regulētas saskaņā ar direktīvu “Maksātspēja II”, ieguldījumu brokeru sabiedrībām saskaņā ar FITD II un tirgus infrastruktūrām, piemēram, centrālajiem darījumu partneriem un centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem, piemēro līdzīgas prasības, lai nodrošinātu darbības noturību, IKT risku pārvaldību, darbības nepārtrauktību un krīžu pārvarēšanu. Tos papildina prasības vajadzības gadījumā uzlabot atveseļošanas un noregulējuma plānošanu. Uz aktīvu pārvaldību un nebanku finanšu starpniecību attiecas arī plašs un arvien visaptverošāks ES tiesiskais regulējums, tajā skaitā Pārvedamu vērtspapīru kolektīvo ieguldījumu uzņēmumu direktīva, Alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieku direktīva un Naudas tirgus fondu regula. Šie instrumenti nosaka prasības riska pārvaldībai, likviditātes pārvaldībai, parāda attiecībai pret kopējiem aktīviem, novērtēšanai un pārredzamībai, lai veicinātu nozares stabilitāti. Pasākumi uzkrājumu un investīciju savienības (UIS) izveidei, uzlabojot ES finanšu nozares spēju sasaistīt uzkrājumus ar produktīvām investīcijām, tādējādi uzlabojot riska dalīšanu un diversifikāciju visā ES finanšu nozarē, uzlabos tās vispārējo noturību un sagatavotību.

Eiropas Centrālā banka (ECB) – vienotā banku uzraudzības iestāde 21 dalībvalstī – un valstu kompetentās iestādes eurozonā un ārpus tās savu uzraudzības prioritāšu centrā izvirza banku finansiālo un darbības noturību. Bankas it īpaši tiek mudinātas pienācīgi ņemt vērā ģeopolitiskos riskus un iekļaut tos savos riska pārvaldības procesos. Bankām šajā kontekstā būtu jāņem vērā riski, ko rada darījumi ar darījumu partneriem trešās valstīs, ārvalstu sankciju iespējamā ietekme uz šādiem riskiem un atkarība no ārpalpojumu sniedzējiem un infrastruktūrām. Turklāt bankām būtu jāizstrādā stabils pārvaldības satvars un aizsardzība pret kiberdraudiem un citiem apdraudējumiem, kas var ietekmēt to darbības noturību. Tas ietver pasākumus, kuru mērķis ir palielināt drošību un aizsargāt pret fizisku kaitējumu. Papildus iestādēm specifiskiem pasākumiem ES banku prudenciālās uzraudzības regulējums attiecas arī uz plašākiem sistēmas mēroga un pārrobežu riska kanāliem.

Krīzes pārvaldības regulējums rada instrumentu kopumu, kas ir pieejams izmantošanai, ja ir apdraudēta kritiski svarīgas funkcijas nodrošinātāja dzīvotspēja. Pārskatītais banku krīzes pārvaldības un noguldījumu apdrošināšanas satvars, par kuru 2025. gada jūnijā tika panākta politiska vienošanās, ir svarīgs solis, lai padarītu ES krīzes pārvaldības sistēmu vēl efektīvāku, it īpaši attiecībā uz nelielām un vidējām bankām.

Svarīgs sagatavotības aspekts finanšu nozarē ir maksājumu instrumentu – gan skaidras naudas, gan elektronisko maksājumu – pieejamība sabiedrībai. Lai nodrošinātu, ka **skaidra nauda** ir

⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/49/ES (2014. gada 16. aprīlis) par noguldījumu garantiju sistēmām (NGSD).

pieejama jebkuros apstākļos, Eurosistēmas līmenī svarīgs pasākums ir uzturēt euro banknošu kopējos stratēģiskos krājumus. ECB ir centrālā koordinācijas un lēmumu pieņemšanas struktūra un tā veic periodiskas krīzes pārvarēšanas mācības, tajā skaitā par iespējamo saziņu krīzes situācijās. Valstu līmenī nacionālās centrālās bankas (NCB) uztur darbības nepārtrauktības plānus, lai nodrošinātu, ka skaidras naudas izņemšana un noguldīšana joprojām ir pieejama.

Vienlaikus Komisijas 2023. gada 28. jūnijā ierosinātā priekšlikuma par euro banknotēm un monētām kā likumīgu maksāšanas līdzekli mērķis ir nodrošināt, ka euro skaidra nauda joprojām tiek plaši pieņemta maksājumiem un ir viegli pieejama iedzīvotājiem, uzņēmumiem un publiskām struktūrām visā eurozonā. Prasības uzturēt veselīgu skaidras naudas infrastruktūru normālos apstākļos atbalsta skaidras naudas pieejamību ārkārtas situācijās. Komisijas priekšlikumā nebija iekļauts noteikums par noturību, bet Padome to iekļāva savā sarunu pilnvarojumā, paredzot prasību, ka dalībvalstīm ir jāievieš naudas noturības plāns vai līdzvērtīgu pasākumu kopums.

Turklāt Trešās maksājumu pakalpojumu direktīvas (MPD3), par kuru 2025. gada novembrī tika panākta politiska vienošanās, mērķis ir veicināt piekļuvi skaidrai naudai veikalos, ļaujot mazumtirgotājiem līdz noteiktai robežai piedāvāt skaidras naudas izņemšanu (t. i. skaidras naudas izņemšanu veikalā) bez pirkuma. Tas padara skaidras naudas izmantošanu ērtāku, it īpaši lauku apvidos, precizējot noteikumus mazumtirgotājiem un bankomātu operatoriem.

Lai saglabātu sabiedrības uzticēšanos finanšu sistēmai, uzturētu sabiedrisko kārtību un nodrošinātu ekonomikas pamatdarbību plašu traucējumu gadījumā, papildus skaidras naudas pieejamībai ir ļoti svarīgi saglabāt **maksājumu pakalpojumu** nepārtrauktību, tajā skaitā maksājumus ar karti, maksājumus ar pārskaitījumu no konta uz kontu (tajā skaitā izmantojot mobilos tālruņus), piekļuvi maksājumu kontiem un spēju veikt noguldījumus, tādējādi nodrošinot sabiedrībai nepārtrauktu piekļuvi pamatpakalpojumiem.

Pašreizējā Otrā maksājumu pakalpojumu direktīva (MPD2) reglamentē citus aspektus, tajā skaitā operacionālo un drošības risku pārvaldību un ziņošanu par būtiskiem incidentiem. Mērķis ir stiprināt maksājumu sistēmu drošību un noturību visā ES.

Eurosistēma veicina maksājumu sistēmu drošību un efektivitāti. Tā ir ieviesusi pārraudzības prasības, lai pievērstos galvenajiem riska scenārijiem, kas noteikti Eiropas maksājumu ekosistēmai. Regulējumos ir noteikts visaptverošs prasību kopums operacionālo risku pārvaldībai. Tie ietver pasākumus darbības nepārtrauktības pārvaldībai un savlaicīgai darbības atjaunošanai, kā arī īpašus noteikumus par informācijas drošību, kiberneturību, fizisko drošību, ārpakalpojumiem, IT riska pārvaldību un citām saistītām jomām. Regulējums aptver elektroniskos maksājumu instrumentus (piemēram, kartes, tiešā debeta maksājumus, kredīta pārvedumus, e-naudu un digitālos makus), kā arī shēmas (piemēram, karšu tīklus) un lietotnes (piemēram, e-makus), kas ļauj tos izmantot.

Lai nodrošinātu lielāku aizsardzību, ECB regulas par sistēmiski nozīmīgām maksājumu sistēmām (SNMS) 15. pantā ir noteiktas citas prasības. Piemēram, tajā ir noteikts, ka sistēmām ir jānodrošina darbības atsākšana divu stundu laikā (tajā skaitā izmantojot rezerves telpas) un

ka SNMS operatori ir jāspēj norēķināties par visiem maksājumiem, kas jāveic līdz tās darbadienas beigām, kurā noticis incidents.

Digitālā euro – digitāla skaidras naudas veida – izveides projekts, kas papildinātu fizisko skaidro naudu un privātos maksājumu risinājumus, sniegtu sabiedrībai papildu maksāšanas metodi, vienlaikus veicinot digitālo un finansiālo iekļaušanu. Digitālais euro kā pirmā vienotā Eiropas maksājumu sistēma arī palīdzētu aizsargāt euro starptautisko nozīmi. Stiprinot ES atvērto stratēģisko autonomiju un paplašinot pieejamo maksājumu instrumentu klāstu, digitālā euro projekta mērķis ir vēl vairāk stiprināt maksājumu pakalpojumu vispārējo noturību. Attiecībā uz priekšlikumu par likumīgu maksāšanas līdzekli Padome pievienoja papildu noteikumus, lai vēl vairāk palielinātu digitālā euro noturību. Šajā kontekstā ES digitālās identitātes (*EUDI*) maki būs sadarbspējīgi ar digitālā euro lietotāju saskarnēm, nodrošinot drošu un netraucētu lietotāju autentifikāciju¹⁰.

Starptautisku tiesību akti finanšu nozarē

Papildus iepriekš minētajiem finanšu jomas tiesību aktiem Digitālās darbības noturības akts (*DORA*) ir finanšu nozarei specifisks tiesību akts, ko piemēro visā ES finanšu nozarē. Tas aptver 20 dažādu veidu finanšu vienības, tajā skaitā kredītiestādes, maksājumu pakalpojumu sniedzējus, finanšu tirgus infrastruktūras, apdrošināšanas sabiedrības, kredītreitinga aģentūras un aktīvu pārvaldītājus.

DORA liela uzmanība ir pievērsta finanšu vienību noturībai, to sagatavotības līmenim izturēt iespējamus traucējumus IKT jomā un tādu risku pārvaldībai, kas izriet no finanšu vienību atkarības no trešām personām, kuras sniedz IKT pakalpojumus, ieskaitot sistēmiskus un koncentrācijas riskus, ko rada IKT pakalpojumu sniedzēji, kuri ir kritiski svarīgi ES finanšu nozarei. Ar *DORA* tiek izveidota saskaņota un stabila sistēma nolūkā stiprināt ES finanšu nozares spēju novērst ar IKT saistītus traucējumus, pārvarēt tos, reaģēt uz tiem un atgūties no tiem. Finanšu vienībām ir jāievieš visaptveroša IKT riska pārvaldības sistēma, kas aptver pārvaldību, aktīvu uzskaiti, riska identificēšanu, aizsardzību, atklāšanu, reaģēšanu, seku novēršanu un pastāvīgus uzlabojumus. Tas nodrošina, ka sistēmu un procesu ievainojamība un noturība tiek pārvaldīta proaktīvi. Finanšu vienībām ir arī jāatklāj, jāklasificē un jāziņo kompetentajām iestādēm par būtiskiem ar IKT saistītiem incidentiem, izmantojot saskaņotas definīcijas, robežvērtības un terminus, lai nodrošinātu koordinētu reaģēšanu dažādās jurisdikcijās. Aktā ir noteikts, ka ir regulāri jātestē un jānovērtē to noturības un sagatavotības procesi, rīki un kārtība.

Finanšu vienībām ir arī jāpārvalda riski, kas saistīti ar trešo personu, it īpaši kritiski svarīgu trešo personu, kas sniedz IKT pakalpojumus, izmantošanu. *DORA* uzdod finanšu vienībām veikt koncentrācijas risku uzticamības pārbaudi pirms jaunu līgumu noslēgšanas ar trešām

¹⁰ Ar Eiropas digitālās identitātes satvaru tiek izveidota droša un uzticama digitālās identifikācijas un autentifikācijas un digitālo pierādījumu izmantošanas ekosistēma, kas līdz 2026. gada beigām kļūs pieejama visiem ES iedzīvotājiem. Eiropas digitālās identitātes maki sniegs tiešu labumu ES finanšu nozares noturībai un sagatavotībai krīžu gadījumā, aizsargājot pret krāpšanu un identitātes zādzībām maksājumos, klientu piesaistīšanā un citos finanšu pakalpojumos.

personām, kas sniedz IKT pakalpojumus. *DORA* ir pārraudzības mehānisms, saskaņā ar kuru trīs Eiropas uzraudzības iestādes (EUI)¹¹ Eiropas mērogā pārrauga kritiski svarīgas trešās personas, kas sniedz IKT pakalpojumus, uzlabojot vispārējo digitālās darbības noturību visā ES finanšu nozarē. EUI 2025. gada novembrī publicēja izraudzīto kritiski svarīgo trešo personu, kas sniedz IKT pakalpojumus, sarakstu saskaņā ar *DORA*. *DORA* regulējums ir īpaši labi piemērots, lai pārvaldītu kiberdrošības, savienojamības, sagatavotības un operacionālos riskus ar izteiktu starptautisko dimensiju.

Papildus *DORA*, kas finanšu nozarei ir *lex specialis*, uz finanšu nozari attiecas arī horizontāli sadarbības pasākumi fiziskās un digitālās noturības jomā saskaņā ar Kritisko vienību noturības (KVN)¹² direktīvu un TID 2 direktīvu.

Ar KVN direktīvu tiek izveidots visaptverošs satvars, kas pievēršas kritisko vienību noturībai pret visiem apdraudējumiem. Tajā ir noteikts, ka izraudzītajām kritiskajām vienībām ir jāveic riska novērtējumi, jāīsteno valsts stratēģijas un īpaši noturības pasākumi, lai nodrošinātu, ka tās spēj turpināt nodrošināt sabiedrībai būtiskas funkcijas. Lai gan direktīvā banku nozare un finanšu tirgus infrastruktūras ir iekļautas kā kritiski svarīgas nozares, finanšu nozare neietilpst visu KVN pamatprasību darbības jomā, jo uz to attiecas daudz konkrētākas prasības saskaņā ar *DORA*. Tomēr finanšu nozare joprojām ietilpst KVN direktīvas darbības jomā attiecībā uz horizontālajiem sadarbības pasākumiem.

TID 2 direktīva nodrošina plašāku kiberdrošības satvaru dažādās kritiski svarīgās nozarēs. *DORA* tiek uzskatīta par *lex specialis* salīdzinājumā ar TID 2 direktīvu, un tas nozīmē, ka ir piemērojamas *DORA* noteiktās prasības attiecībā uz riska pārvaldību un ziņošanu par incidentiem kā nozarei specifisks Savienības tiesību akts, nevis TID 2 direktīva. Kā Komisija paziņojusi savās pamatnostādnēs par TID 2 direktīvas 4. panta 1. un 2. punkta piemērošanu¹³, joprojām tiek piemēroti daži TID 2 direktīvā paredzētie noteikumi, kas ir būtiski, lai nodrošinātu finanšu vienību sagatavotību un panāktu augstu noturības līmeni, tajā skaitā prasības pieņemt kiberdrošības stratēģiju un izveidot valsts kiberkrīžu pārvaldības satvaru (ar pienākumu izraudzīties kiberkrīžu pārvaldības iestādes un pieņemt valsts plānus reaģēšanai uz liela mēroga kiberdrošības incidentiem un krīzēm), kas aptver banku un finanšu tirgus infrastruktūras nozares. Turklāt datordrošības incidentu reaģēšanas vienībām (*CSIRT*) un ES Kiberkrīžu sadarbības organizāciju tīklam (*EU-CyCLONe*) būtu jāveic savi uzdevumi attiecībā uz banku un finanšu tirgus infrastruktūru nozarēm.

Attiecībā uz finanšu nozari izklāstītie sagatavotības pasākumi ir izstrādāti tā, lai līdzsvarotu vajadzību pēc noturības ar proporcionalitātes principu. Regulatīvās un uzraudzības prasības ir pielāgotas iestāžu lielumam, sarežģītībai un sistēmiskajai nozīmei, lai izvairītos no nesamērīga sloga radīšanas nelielām vienībām. Lai izvairītos no nevajadzīga administratīvā sloga,

¹¹ Šīs trīs EUI ir Eiropas Banku iestāde (EBI), Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestāde (*EAAPF*) un Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestāde (EVTI).

¹² Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2022/2557 (2022. gada 14. decembris) par kritisko vienību noturību un Padomes Direktīvas 2008/114/EK atcelšanu. Direktīvas 5. panta 5. punkts paredz, ka, lai izpildītu direktīvas 5. panta 4. punkta prasības, Komisija sadarbībā ar dalībvalstīm izstrādā brīvprātīgu kopēju ziņošanas veidni.

¹³ C(2023)6068.

saskaņoti regulējumi, piemēram, *DORA*, racionalizē prasības visā nozarē, nodrošinot konsekveci un vienlaikus samazinot centienu dublēšanos.

2.2 ES iestādes: instrumenti un sadarbība

ES iestādēm ir uzticēti īpaši instrumenti, ko var aktivizēt ārkārtas situācijās un kas ietver sagatavotības pasākumus nolūkā nodrošināt darbības nepārtrauktību. Piemēram, minētajām trim EUI saskaņā ar to dibināšanas regulām ir piešķirtas ārkārtas pilnvaras. Tiklīdz Padome būs oficiāli atzinusi ārkārtas situāciju (saskaņā ar EUI regulu 18. pantu), tās ar atsevišķiem lēmumiem var uz laiku ierobežot finanšu darbības saskaņā ar 9. pantu. Tās veic arī vispārēju koordinācijas funkciju starp valstu iestādēm un Eiropas finanšu uzraudzības sistēmā (*EFUS*) (31. pants).

Kā minēts iepriekš, ECB ir vienīgā uzraudzības iestāde bankām 21 dalībvalstī, kuras piedalās vienotajā uzraudzības mehānismā, un tā nodrošina konsekventu prudenciālo uzraudzību visā teritorijā. Vienotā noregulējuma valde ir šo dalībvalstu vienotā noregulējuma iestāde, kas ir atbildīga par grūtībās nonākušu banku pienācīgu noregulējumu, tādējādi aizsargājot finanšu stabilitāti un līdz minimumam samazinot izmaksas nodokļu maksātājiem.

Lai palielinātu darbības noturību, visas ES iestādes ir izstrādājušas iekšējo darbības nepārtrauktības kārtību, sagatavotības pasākumus un kritiski svarīgu incidentu pārvaldības procedūras dažādu apdraudējumu pārvaldībai. Tās regulāri testē šos pasākumus, lai nodrošinātu darbības nepārtrauktību un noteiktu laika ziņā viskritiskākos darbības procesus, kas jāveic ārkārtas situācijā, un to, kādā līmenī tie jāveic.

Ņemot vērā nepieciešamību saglabāt vienotā tirgus integritāti un pienācīgu darbību un ņemot vērā augsto savstarpējās savienotības pakāpi un plašākas ietekmes risku ES finanšu nozarē, koordinācija starp dažādām ES iestādēm un dalībvalstu iesaistīšana ir būtiska, lai prognozētu un pārvaldītu krīzes, kas var vienlaikus ietekmēt vairākas ES daļas. Agrīnai iesaistei un ātrai sadarbībai ir būtiska nozīme gan plānošanas stadijā, gan katrā krīzes posmā. Lai atvieglotu sadarbību un informācijas apmaiņu, kas var būt būtiska arī krīzes situācijā, vairākas ES iestādes ir noslēgušas sadarbības instrumentus savā starpā vai ar valstu kompetentajām iestādēm, vai valstu noregulējuma iestādēm, vai noslēgušas saprašanās memorandus (piemēram, saprašanās memorands starp ECB un VNV), kā arī veic izmēģinājuma operācijas, lai nodrošinātu pienācīgu sagatavotību krīzēm.

Svarīgs pavērsiens šajā darbā ir Eiropas Savienības Sistēmisku kiberincidentu koordinācijas mehānisms (*EU-SCICF*), ko EUI izveidoja 2025. gada janvārī. Šis mehānisms nodrošina stratēģisku pamatu sadarbībai būtisku kiberincidentu laikā¹⁴. Tā mērķis ir veicināt ātru informācijas apmaiņu un kopīgu reaģēšanu, ieviešot protokolus draudu izvērtēšanai un mazināšanai visās ES dalībvalstīs.

¹⁴ *ES-SCICF* īsteno arī *DORA* 49. pantu, lai uzlabotu koordināciju ar citiem ES krīzes regulējumiem.

Turklāt Padome 2025. gada jūnijā pieņēma kiberdrošības krīžu pārvarēšanas plānu¹⁵, kas ir svarīgs ceļvedis dalībvalstīm, lai uzlabotu to sagatavotību, atklāšanas spējas un reaģēšanu uz kiberdrošības incidentiem, pamatojoties uz visiem attiecīgajiem mehānismiem, tajā skaitā tiem, kas izveidoti ar TID 2 direktīvu, *DORA (EU-SCICF)* un Kibersolidaritātes aktu.

Šajā mehānismā var veikt regulāras mācības, lai nodrošinātu, ka gatavības un reaģēšanas spējas joprojām ir stabilas un efektīvas. Turklāt starptautiskā līmenī G7 kiberincidentu reaģēšanas protokola mērķis ir apvienot globālos reaģēšanas centienus uz kiberdrošības apdraudējumiem, kas ietekmē finanšu nozari, un nodrošināt savlaicīgu un koordinētu reaģēšanu visās jurisdikcijās.

Katra ES iestāde veic regulārus riska novērtējumus un citus pasākumus, lai noteiktu visbūtiskākos riskus attiecībā uz katras iestādes pilnvarām un funkcijām. Riska novērtējumi tiek veikti sadarbībā ar valstu iestādēm, palīdzot veidot kopīgu un padziļinātu izpratni par riska vidi un riskiem, kuriem jāpiešķir prioritāte. Riska novērtējumi bieži tiek izmantoti agrīnās brīdināšanas sistēmās, kas savukārt ir daļa no ES iestāžu sagatavotības satvariem. Turklāt spēkā esošie regulatīvie un uzraudzības pasākumi starp ES iestādēm un privātā sektora ieinteresētajām personām ļauj turpināt dialogu par savstarpējām gaidām attiecībā uz sagatavotību¹⁶.

2.3 Valsts un reģionālā līmeņa satvari

Papildus ES līmeņa tiesību aktiem dalībvalstis ir izstrādājušas savas valsts sagatavotības shēmas¹⁷. Šīs shēmas parasti sniedzas tālāk par finanšu nozari un aptver sabiedrības sagatavotību kopumā valsts līmenī. Šā iemesla dēļ valstu shēmas dažādās dalībvalstīs atšķiras, atspoguļojot atšķirīgās valstu valdības un administratīvās struktūras un kompetenču tvērumu. Tajā pašā laikā šīs valstu shēmas darbojas konsekventā ES satvarā un arvien vairāk mijiedarbojas ar ES līmeņa pasākumiem un pārrobežu koordinācijas mehānismiem.

Finanšu nozares sagatavotība vienmēr ir būtisks elements valstu sagatavotības stratēģijās. Sagatavotības ziņā nozare ir līdere un paraugs citām nozarēm. Valstu sagatavotības stratēģijas finanšu nozarei pārsniedz ES *acquis*, galveno uzmanību pievēršot valstu operatīvajiem jautājumiem. Atšķirības starp valstu finanšu sistēmām (piemēram, valstu banku nozares galvenās iezīmes, skaidras naudas izmantošanas apmērs, euro ieviešana, dalība banku savienībā) dabiski atspoguļojas tajā, kā tiek novērtēts un nodrošināts valstu finanšu nozares sagatavotības līmenis.

Nemot vērā publisko iestāžu izšķirošo lomu, it īpaši krīzes vai būtiska incidenta gadījumā, arī turpmāk jābūt pieejamām uzticamām īstermiņa finansēšanas funkcijām, lai izvairītos no likviditātes vai finansējuma trūkuma valsts un publiskā sektora līmenī plašākā nozīmē, kā arī

¹⁵ Padomes Ieteikums (2025. gada 6. jūnijs) par ES kiberdrošības krīžu pārvarēšanas plānu, OV C, C/2025/3445, 20.6.2025., <http://data.europa.eu/eli/C/2025/3445/oj>.

¹⁶ ES sagatavotības savienības stratēģijā ir atzīta šādu partnerību nozīme. 36. un 37. pamatdarbības mērķis ir izveidot publiskā un privātā sektora sagatavotības darba grupu un izstrādāt publiskā un privātā sektora ārkārtas situāciju protokolus visās nozarēs.

¹⁷ Kopīgā paziņojuma par sagatavotības savienības stratēģiju pielikuma 25. darbības uzdevuma īstenošanā Komisija arī balstījās uz pastāvīgām diskusijām ar dalībvalstīm par sagatavotības shēmām.

lai mazinātu risku, ka rastos negatīva ietekme uz sabiedrību – īpaši attiecībā uz sabiedrības uzticēšanos un finanšu stabilitāti. Tomēr tas neattiecas uz visiem krīzes regulējumiem vienādi: it īpaši banku noregulējums ir paredzēts, lai ierobežotu paļaušanos uz publiskajiem līdzekļiem, izmantojot iekšējo rekapitalizāciju un nozares finansētus noregulējuma mehānismus.

Lai nodrošinātu valdību īstermiņa finansēšanas funkciju noturību, valstu parāda pārvaldības biroji ir izstrādājuši ārkārtas situāciju un darbības nepārtrauktības plānošanu, lai turpinātu darbību arī krīzes gadījumā. Šos pasākumus arvien vairāk papildina paraugprakses apmaiņa un koordinācija gan ES, gan reģionālā līmenī.

Turklāt Eiropas Stabilizācijas mehānisms (ESM) piedāvā vairākus finansiālās palīdzības instrumentus, kas paredzēti finanšu stabilitātes nodrošināšanai, sniedzot palīdzību ESM dalībniecēm, lai uzlabotu eurozonas spēju pārvarēt valsts un banku grūtības. Šie instrumenti ir paredzēti, lai risinātu sistēmiskas krīzes un papildinātu valstu un ES operatīvo sagatavotību atbilstoši reālākiem traucējumu scenārijiem. Dažas dalībvalstis ir izstrādājušas divpusējus nolīgumus, lai nodrošinātu īstermiņa finansējuma pieejamību gadījumā, ja kāda no parāda pārvaldības biroju pamatfunkcijām kļūst nepieejama. Vēl nepabeigto ESM līguma izmaiņu pabeigšana vēl vairāk stiprinātu eurozonas drošības tīklu.

Vienlaikus pastāv reģionāli koordinācijas forumi, piemēram, Ziemeļvalstu un Baltijas valstu sadarbības mehānisms, kas ir svarīga reģionāla iniciatīva, kura vērsta uz Baltijas jūras valstīm. Šie forumi veicina sadarbību finanšu uzraudzības un krīžu pārvarēšanas jomā, informācijas apmaiņu par riska novērtējumiem un stratēģisko plānošanu. Tie parāda, kā reģionālā sadarbība var uzlabot sagatavotību.

Vairākas dalībvalstis ir izveidojušas īpašas privātā un publiskā sektora partnerības vai forumus savu valsts sagatavotības shēmu kontekstā (ietverot privātā sektora pārstāvjus no vairākām nozarēm).

Kopumā šie ES līmeņa, reģionālie un valstu pasākumi ir daļa no daudzslāņaina sagatavotības satvara, kurā koordināciju un sadarbību ES un reģionālā līmenī papildina valstu rīcība.

3. Stresa testēšana

Stresa testēšana ir svarīgs sagatavotības aspekts, kā atzīts Padomes Ieteikumā par kritiskās infrastruktūras noturības stiprināšanu¹⁸. Finanšu nozarē stresa testi jau ir neatņemama un būtiska finanšu iestāžu un finanšu tirgus infrastruktūras nodrošinātāju uzraudzības daļa. Stresa testi stiprina finanšu sektora sagatavotību, simulējot smagas krīzes (piemēram, recesiju, klimata satricinājumus vai kibernetiskus uzbrukumus), lai atklātu finanšu iestāžu kapitāla un likviditātes ievainojamību. Tas liek iestādēm un pakalpojumu sniedzējiem uzlabot riska pārvaldību, palielināt kapitāla rezerves, pilnveidot stratēģisko plānošanu un veidot noturību pret

¹⁸ Padomes Ieteikums (2022. gada 8. decembris) par Savienības mēroga koordinētu pieeju kritiskās infrastruktūras noturības stiprināšanai (2023/C 20/01).

turpmākiem satricinājumiem, tādējādi uzlabojot vispārējo finanšu stabilitāti un vairojot uzticēšanos tirgum.

Stresa testi arī veicina sagatavotību, aptverot sistēmas mēroga un pārrobežu riska kanālus, tajā skaitā globālās finanšu nestabilitātes avotus, ģeopolitisko spriedzi, kiberincidentus un kritiskās infrastruktūras traucējumus.

Banku sistēmā Eiropas Banku iestāde (EBI) ir pilnvarota ierosināt un koordinēt ES mēroga stresa testus banku nozarē. Pamatojoties uz šīm pilnvarām, EBI reizi divos gados veic ES mēroga stresa testu, kas aptver aptuveni 75 % banku nozares. KPD arī uzdod kompetentajām iestādēm attiecīgā gadījumā, bet vismaz reizi gadā, veikt to uzraudzīto iestāžu uzraudzības stresa testus. Turklāt EBI ir izdevusi pamatnostādnes, lai nodrošinātu, ka iestādes, veicot ikgadējos uzraudzības stresa testus, izmanto vienotu metodiku.

Banku savienībā ECB regulāri veic stresa testus, scenāriju analīzi un simulācijas, lai iegūtu informāciju uzraudzības pārbaudes un novērtējuma procesam. ECB veic arī mērķtiecīgus pārskatus par kiberneturību un ārpakalpojumu mehānismiem.

Apdrošināšanas un arodpensiju fondu nozarē EAAPI regulāri reizi trijos gados veic ES mēroga stresa testus apdrošināšanas un pārapsedrošināšanas sabiedrībām un arodpensiju fondiem (AKUI)¹⁹, ietverot arī kiberriska un klimata riska komponentu.

Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestāde (EVTI) regulāri veic ES mēroga centrālo darījumu partneru noturības stresa testus saistībā ar novērtējumiem saskaņā ar EVTI regulas 32. pantu un ETIR 24.a pantu. Lai gan šie testi ir galvenokārt vērsti uz centrālo darījumu partneru noturību pret nelabvēlīgām tirgus norisēm, EVTI ietver arī cita veida ārējos riskus.

Eiropas Sistēmisko risku kolēģija (ESRK) izstrādā nelabvēlīgus scenārijus EBI (bankas), EAAPI (apdrošināšanas sabiedrības un pensiju fondi) un EVTI (centrālie darījumu partneri) stresa testiem.

Direktīvā 2014/49/ES par noguldījumu garantiju sistēmām (NGS) ir noteikts, ka dalībvalstīm ir jāveic savi uzdevumi saskaņā ar direktīvu. Pēc tam EBI šo testu rezultātus izmanto, lai veiktu salīdzinošu izvērtēšanu nolūkā pārbaudīt NGS noturību.

4. Perspektīva

ES finanšu nozares pamatā ir stabils un daudzdimensionāls sagatavotības regulējums. Regulējumu veido īpaši nozaru tiesību akti, transversāli tiesību akti un sadarbības mehānismi starp nozarēm un dalībvalstīm. ES finanšu sektora sagatavotībai ir arī ārējā dimensija, ar kuru ES stiprina ne tikai savu finanšu stabilitāti, bet arī savu kā uzticamas finanšu nozares lomu pasaules līmenī.

¹⁹ Vairākās dalībvalstīs arodpensiju fondi neietilpst AKUI II direktīvas darbības jomā, un tāpēc tos nereglamentē ES noteikumi. Uz šādiem pensiju fondiem neattiecas EAAPI stresa testi.

Iepriekšējo krīžu laikā ES finanšu nozare ir pierādījusi savu noturību. Tā ir pierādījusi savu spēju izturēt Covid-19 pandēmijas pārbaudījumus, Krievijas agresiju pret Ukrainu, finanšu krīzes citās jurisdikcijās, kiberuzbrukumus un daudzus citus satricinājumus.

Tomēr, ņemot vērā bezprecedenta apdraudējumus un aizvien neskaidrāko ģeopolitisko vidi, ar ko saskaras ES, ir svarīgi pastāvīgi novērtēt ES finanšu sektora sagatavotības līmeni. ES turpina šo darbu un var sākt jebkādas pielāgojumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu ātrus, saskaņotus un samērīgus preventīvus un reaģēšanas pasākumus gan ES, gan dalībvalstu līmenī nolūkā saglabāt stabilu kursu un ES finanšu nozares vitālās funkcijas. Paredzams, ka turpmāk uzkrājumu un investīciju savienības attīstība un digitālā euro ieviešana sekmēs ES finanšu nozares vispārējo noturību un vēl vairāk uzlabos tās sagatavotības līmeni.